

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת משפטים תשע"ה שנה ז' גליון 173
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: העונש לגנב בנישואיו לשפחה כנענית

האיש ענה לו הדברי חיים: באם יוולד בן תתן לו שם פלוני (והזכיר שם זכר) ובאם יוולד בת תתן לה שם פלונית (והזכיר שם של נקבה), הנוכחים התפלאו לשמע התשובה, כי היה רגיל לומר רק שם אחד. כשהגיע העת ילדה האשה בן זכר, ונתנו לו השם שאמר הדברי חיים זי"ע, בהגיע עת דודים נשא לאשה, אשה ששמה כהשם שאמר מרן הדברי חיים זי"ע אז באם תלד נקיבה.

והיינו, הדברי חיים זי"ע ראה בשמים ממעל את הנשמות הללו שיש להם איזה קשר, רק שלא היה לו פנאי לבדוק היטב איזו שנמה עתידה לרדת למשפחה זו, כי כל זיווג הוא אכן מה ששני הנשמות קשורים יחד למעלה בעולם הנשמות.

ובדרך זו מפרש הדרכי תשובה ממונקאטש זי"ע, הכתוב "ותצחק שרה בקרבה לאמר", שראתה ברוח קדשה שעתיד להיוולד לה ילד, אך רצה לבדוק מי יהיה הזיווג שלו, וכשראתה שזו תהיה "רבקה" "קרבה" אותיות רבקה, וזהו "ותצחק שרה בקרבה", ששמחה בזיווגה של בנה.

כמו כן הלשון שמצינו בענין זיווגו של האדם מצינו אצל ממונו, וכדברי חז"ל בפסחים (קיה). "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף". והיינו, שגם ממונו של האדם קשור אליו בשורש נשמתו, ולכן הלוקח מממון הזולת ללא רשותו, לוקח דבר השייך לשורש נשמתו וצריך לחזור בגלגול כדי לתקן דבר זה.

מעשה יש מקום לתרץ את שאלתנו, כאשר גנב לוקח מממון הזולת הרי הוא מוכיח בזה, כי אינו מאמין שממונו של האדם שייך אליו בשורש נשמתו. לכן כעונש מגיע לו שיתנו לו אשה למשך שש שנים, יאהב אותה וירצה אותה, ולאחר מכן יקחו לו אותה, כיון שלדעתו גם האשה אינה משורש נשמתו של האדם וניתן לקחת לו את אשתו.

לכן רק אצל מכרוהו בית דין, היינו שנמכר בגניבתו, הותר לו לקחת שפחה כנענית וזאת כעונש על מעשה הגניבה.

פרשת השבוע פרשת משפטים פותחת בדיני עבד עברי, אלא שהפרשה עוסקת בעבד עברי שמכרוהו בית דין, היינו גנב שלא היה בידו לשלם את דמי הגניבה, בית דין מוכרים אותו כדי לפרוע את דמי גנבתו. לעומת זאת בפרשת בהר עוסקת התורה בסוג אחר של עבד עברי, שהוא מוכר את עצמו מחמת עניו.

וכתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות עבדים ה"ג) לחלק בין עבד עברי שנמכר בבית דין שהוא מותר בשפחה כנענית לבין מוכר עצמו שאסור בשפחה כנענית. וז"ל: מי שמכרוהו בית דין יש לרבו ליתן לו שפחה כנענית. בין האדון בין בנו של אדון אם מת אביו הרי זה נותן לו שפחה. וכופהו על זה כדי שיוולד ממנה עבדים והרי היא מותרת לו כל ימי עבדותו, שנאמר "אם אדוניו יתן לו אשה וגו'". והמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית כשאר כל ישראל. ע"כ.

וצריך להבין, מה נשתנה מכרוהו בית דין שהותר לתת לו שפחה כנענית למוכר עצמו שנאסר עליו?

ונראה להסביר בדרך הרמז, בהקדם דברי הזוה"ק פרשת לך לך (צג). שמבאר מהו "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף", היינו שבעולם הנשמות נמצאת נשמת הבעל לצד נשמת אשתו, וכשיוורדים לעולם הזה נפרדת נשמתם ונעשה כקריעת הים ולאחר מכן הקב"ה מחברם.

ומצינו מעשה בזה אצל הדברי חיים מצאנז זי"ע שהיו נוהגים לפנות אליו לברכה קודם הלידה שתהא לידה קלה ושהעובר יצא בריא ושלם. לאחר מכן היו פונים ושואלים אותו, איזה שם לתת לתינוק, והוא היה עונה ברוח קדשו, ועפי"ז היו יודעים אם תלד זכר או נקבה, שכן אם היה נותן שם של בן בודאי שתלד בן, ואם היה נותן שם של בת בודאי שתלד נקבה.

פעם אחת הוצרך הדברי חיים זי"ע לצאת לאיזה מקום, ובא אחד במרוצה והזכיר את זוגתו שצריכה ללדת, לאחר השרב בירך, שאל הבעל איזה שם לתת לתינוק. בתחילה ניסה הדברי חיים למנוע מלענות על שאלתו, מחמת שממהר הוא לצאת, אך אחר שלחץ וביקש

הכוונות הנ"ל. וכן יהי רצון עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ ולעת עתה הרצאת דברים תהיה סליחתנו וכפרתנו. ונזכה ב"ב לעשות מצוה זו בפועל ממש לשקול שקלים בבית המקדש שיבנה ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א. עכ"ל.

ג. בספה"ק בני יששכר (מאמר ב' דרוש ד') כתב בתוך דבריו, דבכל שנה ושנה שקורין פרשת שקלים, כאילו משה עומד שם וזוקף את ראשו ומתבטלים הגזירות שרוצים האומות לגזור על ישראל ותופר עצתם, והוא זכרון לבני ישראל לפני ה' וזוקף את ראשו ולגאלם גאולת עולם.

ד. קריאת ארבע פרשיות חמורה יותר משאר קריאת התורה, וכל אחד מחוייב לשמעם, כמש"כ השל"ה (מסכת מגילה פרק נר מצוה אות א') וז"ל: בארבע פרשיות, צריך להיות אזני כל העם אל השליח ציבור בקרות הפרשה מספר תורה שישמעו מפיו, ויש מהם שהוא מדאורייתא כמו שכתבו התוספות בפרק שני דמגילה (י"ז): וכו', מכל מקום הארבע פרשיות על כל פנים על כולם חל החיוב מדרבנן לשמוע קריאתם בתורה, **וחמיר יותר מקריאת הפרשיות של כל השנה שחיובן גם כן בציבור, וכו'.**

ה. **פרשת שקלים מסוגלת לפרנסה:** כתב בספה"ק עטרת ישועה (פרשת משפטים שקלים ד"ה ואלה): הארכת לעיל בפרשת יתרו בענין שמות הפרנסה פא"י מא"ל לת"ך העולה ית"ה, ולדרכנו פה מחצית השק"ל שהוא רט"ו, עם פרנס"ה עולה ג"כ תר"י שמות הפרנסה, והרמז אשר בשבת שקלים מסוגל להמשכת הפרנסה.

וכ"כ בדברי אלימלך (גראדזסק שקלים ד"ה אור פניך) וז"ל: ונראה ע"פ ששמעתי מאדוני אבי מורי ורבי זצ"ל כי בפרשת שקלים שאנו מבקשים אור פניך עלינו נשא, שהוא נובע מפסוק "נסה עלינו אור פניך י"ה, אשר בפסוק זה מרומז שם הפרנסה, פא"י ראש תיבות פותח את ידיך, צריכים להמשיך פרנסה חיי ומזוני, והנה צדיקי הדורות שלפנינו אמרו, כי בא בשלח הוא פסח, יתרו הוא שבועות, משפטים הוא רשא השנה ... וזהו בפרשת שקלים שעל פי רוב חל בפרשת משפטים שהוא בחינת ראש שהנה, בחינת חק לישראל משפט לאהי יעקב כנ"ל, אנו מבקשים אור פניך עלינו נשא, שיתמשך עלינו פרנסה חיי ומזוני בגשמיית וברוחנית, מבחינת אור פני השם, מקום גבוה בחינת חסד חנים. ע"כ.

ובספר שער יששכר (מאמר השקלים אות ח') כתב: ומכאן סמך לשיחת העולם כי בשבת שקלים נמשך שקלים, עשירות זהב וכסף רב לבני ישראל.

ו. כתב בספר פאר יוסף (ספינקא, עמ' כ"ז): ואמר להם רבינו אז, בשבת שקלים יכולים להתפלל על כל התפילות של כל השנה שיתקבלו, כי תפילות כנגד תמידים תיקנו, והתמידים באו מן כספי השקלים.

ז. כתב בליקוטי יהודה (פרשת שקלים): אא"ז הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל אמר, שבת זה הוא זמן שיכול כל אחד מישראל לשעבד את עצמו להשי"ת, כי הנדיבות נשאר אצלנו, לכך צריך אדם להתנדב עצמו להשי"ת, וזה פירוש שקלים מלשון שקל. ע"כ.

כתב בספר ליקוטי יהודה וז"ל: איתא בשם אא"ז הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל שאמר, פרשת בא יש בו קדושת חג הפסח, ובפרשת בשלח יש בו קדושת שביעי של פסח, ובפרשת יתרו יש בו קדושת חג השבועות קבלת התורה, ובפרשת משפטים הוא ראש השנה כי משפטים הוא דינים. ופרשת שקלים הוא יום הכפורים כמו שנאמר שם (שמות ל' ט"ו) "לכפר על נפשתיכם", ובפרשת פקודי נזכר נסיעת עמוד הענן רמז לחג הסוכות שהחג זכר לענני כבוד (שש"ק ח"א).

כ"ג שבת:

יום זה הוא יומא דהילולא דהגה"ק רבי יעקב חיים ישראל בן שרה אלפייה זיע"א (אביו של בעל קונטרס היחיאל) שהבטיח שהאומר "פתח אליהו הנביא" וידליק נר לעילוי נשמתו ויבקש בקשה אחת, יתפלל עבורו בשמים.

שבת פרשת משפטים:

שב"ק פרשת משפטים מסוגל לתשובה ולתיקון חטא זה, כי מרומזים בפרשת ענייני הגאולה, והוא השבוע האחרון של ימי השובבי"ם בשנה פשוטה, כי הוא גמר מתן תורה, שכתב בה שקבלו ישראל עליהם נעשה ונשמע וכל המשפטים כתובים בה (דברי יואל ח"ד קמ"ה).

פרשת שקלים:

א. מובא בספר אמרי פנחס (אות רכ"ה) שאמר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע: חפץ אני ומשתוקק לזמן ארבע פרשיות, כדי שאתראה כביכול עם הבורא ית"ש.

דברים אלו הביא בספר עירין קדישין השלם משמו של הסב"ק מרוז'ין זי"ע ובביאור יתרו: אמרו הצדיקים שבארבע פרשיות, יכול כל אחד ואחד מישראל לראות את עצמו עם ה' יתברך ... והענין שארבע פרשיות הם כנגד ארבע אותיות הוי"ה ב"ה – ארבע אותיות רחמים, ובכל פרשה מארבע פרשיות מאיר אות אחת מארבע אותיות הוי"ה, וכשאדם מקדש ומטהר עצמו נעשה כלי להשראת השכינה עליו, ועל כן אנו מתפללים "אור פניך עלינו אדון נשא" (מתוך הפיוט למוסף פרשת שקלים).

ב. כתב בספה"ק אוהב ישראל (פרשת שקלים) וז"ל: והנה כשהאדם בא לידי חטא ופגם ח"ו. אז הוא נפרד מבחי' כללות נשמות ישראל שהם הקומה הכללית. וגם ממקום חבורו העליון בקודש וכנ"ל. וכן כשחוטאים ח"ו כללות ישראל, ג"כ נפרדו ח"ו ממקום חבורם ושורשם הרמה בקודש. ונפרד ח"ו היחוד והחיבור שהוא ברזא דאחד ונעשה אז שני מחצית כביכול. ונשאר כביכול וכביכול בבחי' פלג גופא. והתיקון לזה הוא שיעשה האדם תשובה שלימה בלב שלם ויתקן את אשר עיוות. וידביק עצמו לכללות ישראל. ובכללות ישראל יתחבר יחד לשורשו הרמה בקודש. ובזה יחבר האוהל להיות אחד. ולזה כשחטאו כללות ישראל בחטא העגל ונפרדו ממקום חיבורם בפרטות ובכללות ונעשו בבחינת מחצית. ורצה הבורא ברוך הוא וברוך שמו לקרבם אליו לרב טובו וחסדו הגדול ושיתחבר ברזא דאחד. לזה ציוה הבורא יתברך שיתן כל אחד ואחד מישראל מחצית השקל אל הלשכה שהיה במקדש. ועי"ז נתחברו כל אחד ואחד עם כללות ישראל וכו'.

והנה בזמן הזה שאין לנו בית המקדש על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו, עם כל זה "ונשלמה פרים שפתינו", וכשאנו קורין הפרשה הזו בשבת פרשת שקלים ביראת שמו ית' ובדביקות גדול נעשה ונתקן

לשמיעת שיעוריו הנפלאים של

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

על פרשת משפטים